

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Q. XXVII. Vtrum in somno, & in raptu, in quo visiones imaginariæ, & intellectuales solent fieri, inveniatur libertas ad meritum? &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

bus, quos relinquunt, bonæ enim solent animum illustrare, consolari, devotione replere, &c. Si autem ex ignorantia, vel simplicitate aliquis credit somnia, vel non integrè credit, vel sine sufficienti fundamento à DEO esse præsumit, & ideo credit, veniale peccatum non excederet, de quo tamen Theologi.

Objicies *tertio*, revelationes & visiones divinæ solent fieri cum utilitate spiritali recipientis: sed revelationes, quæ in somnio vel in raptu fiunt, inutiliter & immeritorie fiunt: ergo non sunt à DEO, quæ vel in somnio, vel in raptu succedunt. Major patet ex fine revelationum, quem supra assignavimus. Minor prob. quia nec in somnio, nec in raptu datur libertas ad meritum sufficienter: ergo tales revelationes non possunt esse utiles & meritorie.

Resp. negando minorem; ad probationem transeat antecedens, & neg. consequentiam, quia licet in somnio, vel in raptu, dum homo sic permanet absorptus, non detur libertas requisita ad meritum, transacto tamen raptu (ut inquit N. Thom. à JESU de contempl. lib. 6. cap. 5.) ex illustratione & visitatione divina, quam mens ibi plenè degustavit, manet promptior & habilior, & ad divina plenius capienda, & ad amplissima merita in virtutum actibus, aliisque spiritalibus functionibus comparanda. Item in ipso raptu adhuc potest plenissimum meritum reperiri, virtute præcedentis contemplationis, seu actuum fidei, spei & amoris, qui in illa exercentur, antequam mens ad divina rapiatur: sicut licet in actu vitiosæ delectationis, quando nimia & vehementissima est, non possit formaliter inveniri peccatum defectu libertatis, tamen virtute præcedentis voluntatis illam inordinatam delectationem amplectentis, eo major invenitur culpa, quo vehementior fuerit delectatio. Hæc ferè prædictus Autor. Dixi in responsione ad probationem minoris transeat antecedens, quia resolutio, an in raptu, & somnio ecstático inveniat meritum? pendet ab hac difficili quaestione, quam proinde hic inferere tenemur.

QVAESTIO XXVII.

Utrum in somno aut raptu, in quo visiones imaginariæ, & intellectuales solent fieri, inveniat libertas ad meritum sufficientem?

Quomodo fiant ecstasæ, ac raptus, & in quo differant, opportunius forè dicemus ad caput 4. de divinis nom. juxta ea, quæ docet D. Thom. 2. 2. quæst. 175. art. 1. & 2. & 1. 2. quæst. 28. art. 3. Nunc sufficit dicere, potentiam appetitivam, licet ecstasim patiat, quatenus exit à se, ut in alterum feratur, non tamen proprie rapti, quia raptus violentiam importat, appetitus autem naturalis inclinationem habet ad suum objectum, quod si vehementer in illud feratur, esset causa raptus aliarum potentiarum. Cognoscitiva verò potentia dicitur rapti, cum non ex propria intentione (ut in somno) abstrahitur à sensibilibus apprehensione, quæ est sibi connaturalis. Datur igitur raptus à sensibus externis ad visionem imaginariam, quando vis animæ adeo vehementer attendit ad objectum per imaginationem, ut delituit illos, datur etiam à sensibus externis & inter-

nis ad visionem intellectualem propter eandem rationem attentæ contemplationis, & affectus voluntatis vehementis: itaque subiectum raptus est anima rationalis ratione intellectus possibilis, ut docet Mocenicus citatus à Delrio *disq. mag. lib. 2. q. 25.*

Quibus suppositis prima sententia asserit in raptu, qui cum alienatione à sensibus contingit, quamvis intellectus cognoscat alius, ut peneret res, quas contemplatur, non inveniri libertatem, nec perfectum iudicium, ac per consequens nec meritum, ita ex nostris tenet ut probabilior em P. Thom. à JESU supra citatus in lib. 6. de cont. cap. 5. in cuius probationem adducit Augustinum, Hieronymum, Bernardum, Bonaventuram, Richardum, Carthusianum, D. Thomam & alios. Similiter de somno ecstático, à quo ad raptum facit argumentum, & videtur esse Cajetani 1. parte quæst. 12. art. 11. & 2. 2. quæst. 173. art. 3. Excipit tamen cap. 6. casum, quem dicit raptum, & privilegiatum, quando divina revelatio accedente, illustrantur mentes Prophetarum, ut cognoscant imagines in raptu sibi objectas non esse ipsas res, sed similitudines earum, tunc dicit dari libertatem perfectam, perfectumque iudicium atque meritum, quia cessat deceptio intellectus.

Prob. primo ex August. super Genes. ad lit. lib. 12. cap. 14. ubi ait, quod in dormientibus meritum reperitur propter bonam affectionem præcedentem. Et ex Hieron. Tom. 6. in prologo ad Habacuc. ubi ait, qui in ecstasi, id est, invitò loquitur, nec tacere, vel loqui in sua potestate habet. D. Bern. serm. 2. in Ascens. Domini: Alij rapiuntur, sicut Apostolus raptus est ad tertium celum; qui in profundissima DEI misericordia, quasi quodammodo sepulta jam arbitrii sui potestate, &c. Ubi notatur, quod non loquitur de visione DEI, quia Bernardus sentit, neminem in hac vita DEUM vidisse. D. Bonav. de process. relig. 7. cap. 18. ubi ait, visiones per se meritorias non esse, & qui multa vider, non esse meliorem, sicut de miraculis, &c. Richard. in Ps. 4. ubi dicit, per huiusmodi somnia absorberi cogitationem, imaginationem, rationem, memoriam, intelligentiam, &c. Item ex eo Patres raptum appellant mortem, ebrietatem, insaniam, dicitur insaniam (inquit Medina 1. 2. quæst. 28. art. 3.) eo quod à proposito, & à libertate amoveat. Carthusian. de laude vite solit. cap. 36. ubi dicit animam à DEO raptam non posse (quamvis velit) reniti, ut potest, libertate arbitrii jam quasi ad horam suspensa.

Prob. secundo ex D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 5. ad 3. ubi ait: quod apprehensio rationis non impeditur in somno, sicut eius iudicium, quod perficitur per conversionem ad sensibilia. Quod videtur repetere 1. 2. quæst. 113. art. 3. ad 2. & 1. part. quæst. 12. art. 11. & de verit. quæst. 12. art. 3. ad 1. & 2. ubi ait quantum ad receptionem, seu apprehensionem potiorum esse cognitionem dormientis, quia quiescentibus sensibus exterioribus, interiores magis recipiunt impressiones: quantum ad iudicium verò potiorum esse cognitionem vigilantis, quia iudicium dormientis est ligatum, quia iudicium de verit. quæst. 28. art. 3. ad 6. in somno posse intellectum converti ad DEUM, non autem liberum arbitrium, vel voluntatem, quia iudicium fit per resolutionem in principia; sensus autem, qui est primum principium nostræ cognitionis, est ligatus. Et ideo 2. 2. quæst. 154. art. 5. ad 1. & 1. 2. quæst. 113. art. 4. ad 2. dicit, quod Salomon non me-

ruerit in dormiendo sapientiam a DEO, sed fuit signum precedentis desiderii, propter quod dicitur talis petitio DEO placuisse, &c.

Et de rapu specialiter loquitur de verit. qu. 3. art. 1. ad 5. ubi ait, bonum, quod homini conferitur, in rapu non esse ex meritis, unde non oportet, quod procedat ex voluntate humana. Et in 2. 2. quest. 173. art. 3. sic circa hoc loquitur, quando mens Propheta inclinatur ad iudicandum vel disponendum aliquid circa sensibilia, non sit alienatio a sensibus, sed solum quando elevatur mens ad contemplandum aliqua sublimiora.

Prob. tertio, ratione ex dictis, quia nec in somno Propheta, nec in rapu invenitur perfectum iudicium, sed sine perfecto iudicio non datur libertas aut meritum, ergo, &c. Major patet, quia perfectum iudicium habetur per conversionem ad sensus, unde in eo statim nescit homo discernere inter similitudines rerum, & ipsas res, & vere decipitur, sic Salomon deceptus est, putans se vigilare, cum dormiret. 3. Reg. 3. Sic Petrus existimavit animalia esse vera, quae in limbo apparuerant. Actuum 10. & quando parabat se visum videre. Act. 12.

Prob. quarto, quia raptus ex natura sua praefert violentiam virtutis cognoscitivae, ut docet D. Thomas 2. 2. questione 175. articulo 1. sed ista vis in eo consistit, ut usus rationis, & perfectum arbitrium impediatur, propter sensum alienationem, ergo, &c. Prob. min. quia decipitur nesciens discernere inter res & similitudines, ex qua deceptione ratio ligatur, & ejus liber usus impeditur. Velle iam ex suspensione actus rationis propter vehementem inentionem, sive aetuationem animae in aliis operationibus, sive potentiae cognoscitivae, sive affectivae: cogitatur enim ad unam rem videndam sive bonam, sive malam, unde non potest iudicare eam indifferentia, ut voluntas possit eligere & discernere inter bonum, & malum.

Secunda sententia dicit, dari in rapibus supernaturalibus libertatem sufficientem, & in illis posse hominem mereri. Ita ex nobis P. Gratianus a Matre Deo in dilucidario spirit. 2. p. c. 9. P. Anthonis a Cruce in libro manu scripto de contempl. lib. 3. c. 18. enei etiam P. Jacobus Alvarez de vita spirit. Tom. 3. lib. 3. c. 11. sic dicit defendit P. Leonardus Granat. disc. 3. §. 3. qui addit, hanc fuisse sententiam D. Iohannis, juxta opinionem doctissimorum hominum sui temporis, quos suppressio nomine citat.

Prob. primo ex D. Th. 1. 2. q. 113. a. 3. ad 2. ubi postquam dixerat Salomonem dormiendo non meruisse sapientiam, nec accepisse, sed in somno declaratum fuisse ei, quod propter precedentis desiderium ei a DEO sapientia insunderetur. Addit: Vel potest dici, quod ille somnus non fuit naturalis, sed somnus prophetiae, secundum quod dicitur Num. 12. Si qui fuerit inter vos P. opheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnum loquar ad illum, in quo casu aliquis visum habet Liberi arbitrii. Sed somnus P. ophetae est apertus, in quo P. ophetae revelantur mysteria: ergo ex mente D. Th. datur usus liber arbitrii in rapu, & potest mereri.

Prob. secundo ex Aug. 9. sup. Genes. ad litt. c. 19. Bernard. serm. 6. in vig. Nat. & alius. Ad revelationem est in somno illo Genes. 2. mysterium incarnationis, & habuit fidem ejus, de quo etiam D. Thom. 3. p. q. 1. a. 3. ad 5. & 2. 2. q. 2. ad 7. Cum tamen sopor ille esset raptus, & certissimus, & non somnus Thom. a Jesu Oper. Tom. 11.

nus naturalis, ut tenet idem Aug. & alii juxta lectionem Septuag. Sed fidem habere non potuit sine libertate, & imperio voluntatis circa actum intellectus, ergo, &c.

Prob. tertio, quia quamvis in rapu, & somno Prophetae sunt impediti & suspensi sensus exteriores, interiores tamen manent liberi, & expeditiones ad servandum intellectui, & ideo docet D. Th. 2. 2. q. 173. a. 3. Tunc infunduntur species novae, vel ordinantur praehabita in imaginatione, ut melius cognoscat. Consideratur primo ex rapu Petri, in quo illi ostensa fuerunt animalia in sidone, de quibus tenuit comedere, ut observare legem: & postea jussus, comedit, quod sine libertate non fecisset. Consideratur secundo ex novis viribus spiritualibus, & intensiori amore Dei, cumque procedunt animae, quando ab illo mystico somno suscitantur: non enim possent ita crescere in virtutibus in rapu sine exercitio actuum liberorum.

Prob. quarto, quia non est, unde libertas voluntatis auferatur: non enim auferatur ex parte DEI necessitatis illam, cum hoc sit contra finem ab ipso intentum, & esse favor iste otiosus & inutilis, cum sine illo, vel post illum debeat homo sanctior, & conjunctior DEO evadere. Nec ex parte rei amata, quae vel non est DEUS, vel non est DEUS clarè visus. Nec ex parte cognitionis, aut visionis, quae non est beatifica.

Nec etiam ex eo, quod non deit perfectum iudicium ex defectu conversionis ad phantasmatum (ut sic solvatur argumentum partis contrariae) quia hoc solum requiritur ad iudicium, quod fit per modum compositionis, & de rebus quarum novitiam habuit per sensus non vero ad iudicium simplicissimum ex luce supernaturali, & de rebus habitis per species infusas, quae, cum non recipiatur per sensus, non est necessaria conversio ad illas, nec resolutio ad praedicta principia sensibilia.

Nec etiam ex hoc, quod imaginatio, aut intellectus decipiantur, repudiando verum, quod est apparen (hoc enim erat aliud fundamentum contrariae sententiae) quia praeterquam quod deceptio ista non semper adit, cum sapienter videatur figura apprens, & simul cognoscatur, solum esse apparen em in imaginatione, talis deceptio non tollit libertatem, nec iudicium ad illam sufficientem, sicut etiam deceptio potest dari sine rapu in visione corporali externa, dum putat intellectus esse corpus vivum, quod est inanissimum, ut quando Josue videns Angelum putavit esse militem, & quasi vit ab eo noster es, adversarium suum, & cum Tobias convertabatur cum Angelo Raphael, quem putabat juvenem. Imo sine visione supernaturali possumus decipi in rebus, quas videmus repugnantes, v. g. esse pomum verum, quod est pictum: Quod non tollit libertatem ad inveniendum, aut peccandum, nam qui putaret hostiam esse consecratam, cum non sit, si eam conculeret, committeret sacrilegium, & qui eam veneraretur & adoraret, mereretur, quem admodum e contrario, qui putaret prudentem non esse consecratam hostiam vere consecratam, non peccaret irreverentia tractando eam ex ignorantia inculpata, & tamen non careret iudicio & libertate ad aliquid circa illam hostiam vel alia obiecta operandum.

RESOLUTIO QUESTIONIS.

Ecce fundamenta non continentur utriusque sententiae, quia tamè valde universaliter quae- X x stio

tionem resolvunt: propositam, quæ multas implicatas, ideo nos, ut extrahere etiamus, quod probabilius apparet, posuimus sequentes conclusiones.

PRIMA sit. In somno naturali (qui non est proprie raptus, cum sit secundum inclinationem naturalem, & non deur in eo violentia) non datur libertas (sufficiens ad meritum. Unde quamvis dormientibus aliqua visio aut loquutio succedat per modum somni, non exercentur circa illam actus deliberati. In hoc conveniunt omnes Auctores utriusque sententia, & qui dicunt, Salomonem non meruisse sapientiam, quam postulavit in somno, supponunt fuisse somnum naturalem. Quia dum homo dormit, habet sensus externos ligatos, sive hoc procedat tamquam ex causa proxima ex vaporibus ascendentibus à ventriculo, qui impediunt spiritus animales, ut docuit Arist. de somno & vigilia: sive à virtute attractrice eorumdem spirituum ad primum sensum, quod est cerebrum, ut ex Medicis tenet Moles de Philosophia nat. corp. Christi cap. 5. dub. 4. habet enim tunc homo phantasiam, & sensus interni perturbatos, & oppressos ex prædictis vaporibus, & spiritibus, unde confusè phantasiatur, & non ad imperium rationis, quæ debet disponere phantasmata in ordine ad id, quod est intelligendum, ut docet D. Thom. 1. 2. quest. 173. art. 2. Propter easdem rationes idem tenendam est de raptu proprio, sed de procedente, vel à causa corporea, ut in apoplectici, aut phrænetici; vel à diabolo, ut in arreptivis & sagis, in quibus sensus externi, vel interni perturbantur, & aliquando sopiuntur, ut non possint sensationes exercere.

Secunda Conclusio.

Loquendo autem de somno prophetico, quando dormientibus ordinantur species in imaginatione, manentibus sensibus externis abstractis & sopiis. Tunc manet sufficiens libertas ad merendum, juxta D. Thom. 1. 2. quest. 113. art. 3. ut dicitur in prima probatione secundæ sententia, & ratio est, quia, ut docet idem S. Doctor 2. 2. quest. 173. art. 2. in Prophanis vel ordinantur species imaginationis, aut infunduntur de novo, & simul infunditur lumen ad intelligendum quod revelatur, vel infunduntur species novæ intelligibiles, à simul cum illis lumen supernaturale. Sed uti ovium modo id fiat, datur iudicium sufficiens ad libertatem; ergo, &c. Min. quoad primam partem prob. quia posito lumine supernaturali in intellectu ad cognoscendum, quod representatur in phantasia, datur conversio ad phantasmata: ac proinde nihil deficit ad iudicium, ad quod datur lumen illud, & est eadem ratio, atque de raptu, in quo soli sensus externi suspenduntur, de quo in quinta conclusione. Quoad secundam partem probatur, quia per species infusas in intellectu sine dependentia à phantasia potest intellectus cognoscere sine conversione ad phantasmata (ut diximus de contemplatione pura) quia tunc elevatur supra suam modum naturalem operandi; & sicut in contemplatione pura, quæ potest fieri extra raptum, hoc non obest iudicio & libertati, ita nec in raptu, nec in hoc somno, in quo & sensus externi, & interni non operantur.

Tertia Conclusio.

In raptibus imperfectis, in quibus non datur totalis abstractio à sensibus, quales diximus esse

orationem quietis, impulsus, ebrietates, &c. certum est apud omnes, non deesse libertatem, sed maximum meritum adesse posse. De raptibus vero perfectis dicendum est, non dari quidem libertatem ad hoc, ut homo se expediat ab illo, & impediatur abstractionem à sensibus; constat enim eo etiam renitenti hæc pati, nec posse, quamvis vellet impedire, ut loquitur Carthusianus adductus in prima probatione primæ sententia, in quo etiam sensu videntur loqui D. Hieronymus ibi citatus, & aliqui ex Patribus, qui pro impugnanda libertate in raptu solent afferri. Unde etiam inferitur, nec visionem, ad quam sequitur raptus, nec raptum ipsum in se esse meritum; cum sine intervenitu voluntatis eveniat, anima se passiva habente, in quo sensu dicit Bonavent. citatus in eodem argumento, non fieri hominem meliorem, aut pejorè per revelationem, aut defectum illius. Hæc tamen necessitas circa acceptationem aut remotionem revelationis, aut raptus non pugnat cum libertate ad merendum in illis per amorem Dei, & alios actus virtutis, nisi ex alio capite repugnet, de quo procedit questio.

Quarta Conclusio.

In raptu extraordinario, qui sequitur ad visionem claram Dei per modum transeuntis in hac vita, qualis fuit raptus ille Pauli, de quo loquitur Bernardus citatus in prædicto argumento, non datur libertas in voluntate circa amorem Dei, ita quoad specificationem, quam quoad exercitium, quia Deus clarè visus necessitat voluntatè ad sui amorem, unde nec habet libertatem ad merendum, nec ad peccandum. De quo videantur Theologi ad 1. 2. D. Th. q. 4. art. 4.

Quinta Conclusio.

In raptu ordinario, qui fit per solam suspensionem sensuum externorum ad visionem aliquam imaginariam, non impeditur libertas, nec meritum. Ita sentire debent omnes Auctores secundæ sententia, quibus addere possumus Vellugam in raptu duorum cap. 14. cum Ssar. de Relig. Tom. 2. de oratione mentali c. 19. & 20. Pro qua etiam adducitur D. Bernard. serm. 52. in Cant. ad illa verba Cant. 8. Adjuvo vos silve Hierusalem, ne suscitatis, neque vigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. Ratio est, quia impeditur tantum sensibus exterioribus, adhuc interni possunt operari, & de facto operantur circa objectum representatum, potestque intellectus ad phantasmata converti; ergo non est, unde libertas impediatur: nisi aliquando ex deceptione (quod dicunt Auctores primæ sententia) sed hoc non impedit, ut dicitur in probatione quarta secundæ sententia.

Sexta Conclusio.

In raptu, qui fit per suspensionem sensuum externorum, quam in eternum ad aliquam visionem intellectualem, si fiat per species intelligibiles supernaturaliter infusas, non tollitur iudicium, & libertas per hoc præcisè, quod non datur conversio ad phantasmata; sicut enim species illæ non fuerunt acceptæ per sensus, ita nec iudicium, nec usus libertatis à sensibus dependet, tunc

hinc enim elevatur intellectus supra suum modum connaturalem operandi, ut diximus in fine conclusionis primae. Si autem fiat per species intelligibiles jam praehabitas, & de novo ordinatas, & non deus superius lumen, quo intellectus elevetur supra suum modum naturalem operandi, tunc licet possit apprehendere objectum, non tamen potest iudicare, quia non potest habere conversionem adphantasma, qualis requiritur ad perfectum iudicium secundum modum naturalem.

Septima Conclusio.

Denique in istomet raptu ad visionem intellectualem, si visio sit alicujus essentiae creatae, sive corporalis, sive spiritualis, cuius non sint species in intellectu, ut statim dicemus, necesse est, quod infundatur de novo, & quod intellectus in illa cognitione non dependeat aphantasmibus, nec ex istis visionibus potest impediri voluntas, quoniam ex Angelis v.g. visus non se convertit liberè ad amandum DEUM.

Si autem sit contemplatio aliqua DEI (quae lato modo dicitur visio, sicut in supremo gradu Theologiae mysticae, ut supra diximus) aliter potest intellectus elevari in cognitionem DEI, quod non possit ad res alias attendere, nec reflectere supra suum actum: tunc mihi videtur non dari perfectam libertatem, ad quam requiritur, quod objectum proponatur cum aliqua indifferentia, saltem quoad exercitium actus voluntatis. Intellectus autem ita potest esse desitutus in contemplatione DEI summe amabilis, quamvis non clarè visus, ut non solum non proponatur rationem amandi aliud, sed nec ratione molestiae, vel alicujus oppositi ad exercitium amandi, sed solum listat in DEO cognitio ut amabilis, & amando; ad quam cognitionem pro illa brevi mora, qua durat, sequeretur amor voluntatis necessarius, non per se, & ut sic dicamus, quasi objectum, & exercitium actus illud postulare, sed per accedens defectu cognitionis, & advertentiae, ut docent N. Salm. Tom. 3. in 1. 2. Tr. 10. de voluntario disp. 2. num. 107. & haec sufficientiant pro ista quaestione, nec est opus argumenta solvere aliarum sententiarum, quatenus sunt contraria nostris conclusionibus, quia ex dictis manent sufficienter soluta.

QVÆSTIO XXVIII.

Quomodo fiant visiones intellectuales: & an etiam vitanda sint in contemplatione mysticae

Visio intellectualis illa est, in qua Deus intellectuè veritatem aliquam cognoscendam infundit, non per sensus externos, nec per internos derivatam. In hoc enim differt à corporalibus, & imaginariis, quod licet ex istis ascendat etiam notitia ad intellectum, non tamen ideo dicuntur intellectuales, quia non immediate, sed mediante sensibus ab intellectu percipiuntur.

Causa efficiens harum visionum, seu apparitionum est solus DEUS, vel solum ordinando species intelligibiles jam praehabitas, vel solum infundendo lumen supernaturale, quo melius penetratur objectum representatum per illas; vel solum infundendo novas species intelligibiles, vel simul lumen cum speciebus: lapsius autem videtur requiri in falo luminis supernaturalis, quod ad lu-

Thom. à Iesu Optr. Tom. II.

men prophetiam potest reduci nam lumen naturale solum ad naturalia se extendit, in his autem visionibus sepe aliquid supernaturale, vel quoad substantiam, vel quoad modum manifestatur; nec sufficit lumen fidei, quod est obscurum: nec aliquando videtur sufficere donum sapientiae (ut dicit Alvarez de paz) quia licet cum alio doni fide valde perficiat, non tamen ad cognoscendum cum tanta claritate. Quocumque autem modo fiat visio ista, solus DEUS potest, ut causa principalis esse auctor illius, quoad infusionem luminis, & specterum, licet, si vellet, possit uti ministerio Angelorum, tamquam instrumentos, nemo enim, nisi DEUS potest in anima, & potentis eius spiritualibus operari, ut causa principalis. Unde istae visiones magis sunt à demonum illusionibus immunes: quamvis enim possit taliter immutare phantasia, & per illam excitare intellectum ad aliquid ita distinctè cognoscendum, ut homo sibi persuadeat esse intellectuales visiones, hoc tamen expertus, & per signa alibi assignata facillè dignoscetur.

Possunt tamen haec visiones fieri, vel sine conversione ad phantasmata, quando fit per species infusas, vel cum tali conversione, quando per coordinationem praehabitarum, & tunc, ut dicit D. Bern. serm. 41. in Cant. etiam ministerio Angelorum coordinantur species imaginariae, ut famulentur intellectui.

Objectum autem, quod in his visionibus apparet, vel est DEUS prout est in se, & clarè visus, quo modo solum potest esse objectum visionis beatitatis, etiam ejus, quae in hac vita concedi potest per modum transeuntis, ut já diximus, vel indistinctè, & confusè, quomodo cognoscitur per contemplationes supernaturales mysticae Theologiae, quae lato modo dicuntur visiones, & praecipue in ultimo gradu, in quo ad cognitionem additur gustus, & experientia, de quo non est quid hic amplius dicendum, suppositis, quae de istis contemplationibus supra diximus. Ad quas etiam illae possunt accedere, quibus per affirmationem supernaturaliter DEUM contemplantur, ac saltem aliqua ex contemplationibus supereminentibus, in qua non utitur imaginibus corporum.

Potest etiam proprium objectum harum esse visionum aliqua creatura spiritalis, vel corporalis, cujus species imaginatio non est capax, ut Angelus vitus in se ipso, anima separata, substantiae materiales quoad suam essentiam, habitus spirituales vel supernaturales, ut gratia, charitatis, donorum, &c. quorum omnium DEUS potest immittere species in intellectum, ut clarè cognoscantur ab anima.

Denique etiam possunt esse objectum harum visionum Corpus Christi Dñi, Virginis Deiparae, & aliorum Sanctorum: & licet in visionibus, seu contemplationibus DEI datur una obscura, quae habetur per fidem, alia profus clara, ut est visio beatifica, alia vero media ad donum sapientiae, vel ad aliud lumen supernaturale pertinens, quae nec est ita obscura, sicut cognitio fidei, nec ita clara, sicut intuitiva DEI visio. Ita in visionibus intellectualibus rerum corporearum alia est obscura, alia omnino clara, alia media. Obscura est, cum anima nullam quidem imaginem aut figuram corporis videt, magis tamen certificatur, & cognoscit Christum, v.g. ita prope se esse, quam si oculis videret corporeis, & haec praesentia aliquando solet multis diebus perdurare quod non contingit in imaginaria.

Xx 2

Quae